

"Zaļš" un "peļņa" neizslēdz viens otru

Investīciju virziens – zaļā ekonomika

ROMOLO TAVANI/SHUTTERSTOCK FOTO

NAUDA

AGNIS BUDA

speciāli "LA"

Februārī izšāvušies pūpoli un rudenīgas dienas jūlijā arī investoriem liek aizdomāties par ekonomikas pārveidi atbilstoši klimata pārmaiņām. Skandināvijas valstu piemērs apliecina, ka arī zaļo obligāciju izlaišana var kļūt par parastu darbākārtības jautājumu. Latvijā šajā jomā sperti pirmie pāris soļi un iezīmētais ceļš, pa kuru doties.

Protams, Latvija, tāpat kā jebkura valsts vai reģions, ievērojami atpaliek no Skandināvijas finanšu pasaules zaļās domāšanas līmeņa. Uz ziemeļiem no mums sabiedrības pieprasījums pēc zaļajiem ieguldījumiem un zaļo ieguldījumu risinājumiem ir ievērojami izteiktāks nekā citās attīstītajās zemēs. Pamats, kas Skandināvijā, kura lepojas ar mežu un upju bagātībām, ļauj izsniegt tā sauktos zaļos kredītus, ir zaļo obligāciju pieejamība.

Zaļais finansējums Skandināvijā

"Zaļo obligāciju popularitāte Skandināvijā saistīta ar pašas sabiedrības izpratni, un līdz ar izpratni rodas arī apziņa par zaļāku dzīvesveidu, precīzāk – ilgtspēju," uzskata Pēteris Stepiņš, "Swedbank Latvija" Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības direktors. Tam, ko mēs darām, nav jāatstāj negatīvs nospiedums uz mūsu bērnu dzīvi, viņš akcentē.

"Līdztekus jāatzīmē arī tāds faktors, ka Skandināvijā vēsturiski – īpaši Zviedrijā – ir ļoti daudz nozaru, ko finansējušas bankas un kas nodrošina lielu darba vietu skaitu, taču kas nav vīdi draudzīgas, piemēram, derīgo izrakteņu un fosilās enerģijas ieguve un pārstrāde," komentē Viktors Bolbats, "Baltic International Bank" valdes priekšsēdētājs, un piebilst: "Neapgalvošu gan, ka šis būtu galvenais faktors. Zaļās obligācijas viennozīmīgi ir vektors finanšu tirgū, un skandināvi to iezīmējuši vieni no pirmajiem."

"Iespējams, dzīvojot uz pussalas, ūdens ielenkumā, ziemeļnieki ļoti skaidri ap-

zinās, kādas sekas viņiem nesis klimata pārmaiņas," uzskata Ģirts Kurmis, "Big-Bank" Latvijas filiāles vadītājs. "Būdami turīgi un apzinīgi, skandināvi nevilcinās ieguldīt naudu zaļajā finanšu tirgū. Bezpeļņas organizācijas "Climate Bonds" dati rāda, ka Dānija, Zviedrija, Norvēģija, Somija un Islande kopā veido 6,7% no globālā zaļā finanšu tirgus un 18,5% – no Eiropas."

Nemot vērā samērā nelielo iedzīvotāju skaitu piecās valstīs, šis ir iespaidīgs apjoms. 2017. gadā vien ziemeļu piecnieks izsniedza aizdevumus 7,8 mljrd. eiro apmērā.

Zaļo obligāciju debija notika 2010. gadā Norvēģijā, to veica "Nordic Investment Bank" kopā ar vienu no Norvēģijas valsts bankām – "KBN Kommunalkredit". Šāds zaļais vērtspapīrs nozīmē līdzekļu aizņemšanos finanšu tirgū – tiek izlaista obligācija, to iegādājas investori, tādējādi aizdodot emitentam – fondam, bankai, uzņēmumam – naudu.

Pirmie Centrālajā un Austrumeiropā

V. Bolbata vadītā banka ieguvusi licenci obligāciju emisijas organizēšanai – BIB var nodrošināt kapitāla piesaisti uzņēmumiem obligāciju veidā. "To, ka banka var organizēt šādu instrumentu klientiem, sauc par mandātu," paskaidro V. Bolbats. "Tātad uzņēmums dod bankai mandātu finansējuma piesaistei. Mums jau tagad ir daži mandāti, ko izsnieguši uzņēmumi, kas atzīstami attīstās vīdi draudzīgos virzienos. Zaļais finansējums sen vairs nav mārketings, bet gan pilsoņa apziņas izpausme."

Latvijas finanšu tirgus iesolojies noteiktā attīstības fāzē: 2017. gadā gan "Swedbank" izlaida pirmās zaļās obligācijas, gan arī SEB banka organizēja finanšu institūcijas "Altum" zaļo septiņgadīgo obligāciju emisiju. Līdz ar to "Altum" kļuva par pirmo valsts attīstības finanšu institūciju Centrālajā un Austrumeiropā, kas emitējusi zaļās obligācijas investoru līdzekļu piesaistei. Zaļās obligācijas izlaidusi arī "Latvenergo".

"Esam emitējuši obligācijas trīs reizes," saka Reinis Bērziņš, "Altum" valdes

priekšsēdētājs. "Pirmā "Altum" obligāciju emisija bija 20 milj. eiro apjomā, un šo naudu mēs esam novirzījuši uzņēmumu energoefektivitātes celšanas programmai un zaļajām investīcijām, un tai pieejamais aizdevuma apjoms komersantam ir līdz 2,85 milj. eiro. Šie kredīti izsniegti dažādiem uzlabojumiem, sākot ar uzņēmēju, kurš enerģijas taupības nolūkā vēlas nomainīt apgaismojumu noliktavā uz LED spuldzēm, – līdz pat sarežģītām ražošanas iekārtām."

"Mums bija ļoti laba naudas cena"

Cik izdevīgas zaļās obligācijas? No vienas puses, tiem, kas izšķirsies izlaist zaļos vērtspapīrus, šis process izrādīsies mazliet sarežģītāks, nekā emitējot vienkāršas obligācijas – jāreķinās ar papildu izmaksām un papildu laika resursu. "It īpaši, ja pastāv vēlme piesaistīt arī starptautiskus investorus, kuriem ir noteiktas prasības un kuri sagaida nopietnus apliecinājumus tam, ka viņu piesaistītais finansējums tiešām tiks investēts jomā, kur tiks veicināti vīdi draudzīgāki projekti," analizē R. Bērziņš.

No otras puses, sagaidāma lielāka interese par šādiem vērtspapīriem, ko pierāda "Altum" pieredze. "Startējām ar 20 milj. eiro, bet interese par mūsu obligācijām bija 135 milj. eiro," atceras "Altum" valdes priekšsēdētājs. "Pirmoreiz pieprasījums piedāvājumu pārsniedza septiņas reizes, bet šoreiz jau bija 13 reizu lielāka interese par mūsu obligācijām."

"Pievērsoties investora psiholoģijai, minēšu ne daudz skarbu piemēru," saka V. Bolbats. "Ja kāds uzņēmums, kas nemaksā nodokļus, grib aizņemties, tad investors spriež: "Vienā brīdī šāds klients var neatdot arī parādu." Tas pats šeit – ja darīšana ar zaļo obligāciju, aiztās stāv atbildīgi cilvēki, kuri domā ne vien par finanšu rādītājiem, bet arī par to, cik šī investīcija cilvēkiem noderēs vēl pēc 20 gadiem."

"Zaļās obligācijas var izlaist daudzi – fondi, bankas, uzņēmumi," komentē Elina Melngaiļe, Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieka Valda Dombrovska padomniece. "Tas, ko viņi dara, tā ir vi-

ņu stratēģija. Tiklīdz parādās ES kopējā politika, stratēģija un virziens, arī privātais sektors, finanšu tirgi, fondi un investori to ietver savās stratēģijās."

Šobrīd ES politikas izstrādes klimatam draudzīgas ekonomikas finansēšanas jomā atrodas sākumpunktā. EK darba grupa jau sagatavojusi rokasgrāmatu, kurā pētniecības un diskusiju rezultātā izkristalizēts, kādas investīcijas ir "zaļās".

Jāmeklē jauni atbalsta instrumenti

ES granti noteiktās zaļās jomās vēl pieejami, tomēr klimatam draudzīgas investīcijas tagad lielā mērā balstīsies uz morāles un vēlmes veidot ilgtspējīgu ekonomiku faktoriem.

"Mūsu uzņēmums nodarbojas ar valsts atbalsta sniegšanu jomās, kuras jāveicina," akcentē R. Bērziņš. "No attīstības institūcijas skatpunkta lūkojoties, mūsu loma ir ieiet vissarežģītākajās nišās, kurās nepieciešams atbalsts, bet attiecīgajā brīdī tirgus noteiktu iemeslu dēļ nav spējīgs sevi sakārtot, izdarīt labu darbu. Tas, ko šobrīd varu teikt attiecībā uz zaļajām investīcijām – mēs joprojām redzam, ka, piemēram, visas energoefektivitātes jomas tirgus pats nav spējīgs līdz galam sakārtot."

Cits lietots instruments – "Altum" kopā ar Eiropas Investīciju banku ieviesuši projektu "ELENA", kura ietvaros uzņēmējs iegūst grantu līdz 85% no energoefektivitātes projekta izmaksām. "No vairāk nekā 20 energoefektivitātes programmām mums granti ir tikai atsevišķās no tām," konstatē R. Bērziņš.

"Klimatam draudzīgas investīcijas arī nozīmē peļņas gušanu. Varbūt tā tiks gūta ilgtermiņā un pat lielāka, jo "zaļš" un "peļņa" neizslēdz viens otru. Šeit jāpievēršas divām lietām. Pirmkārt, investoriem jāaplūko viņu pašu darbības ietekme uz vīdi – uz dabu, uz cilvēku labklājību. Otra lieta – viņiem jāskatās, lai viņu investīcijas būtu arī atbildīgas. Tas ir jaunais mērķis, ko izvirzījušas visas ES dalībvalstu valdības. Uzņēmumi un finanšu sektors jau dodas šajā virzienā," akcentē E. Melngaiļe. ★

CITVIET

PORTUGĀLĒ

Beidzot abi dzimumi

Kamēr ES komisāri un institūciju ierēdņi atvaļinājuma, Eiropas Komisijas jaunievēlētā priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena turpina braucienus pa dalībvalstīm. Pabijusi Parīzē un Varšavā, pagājušonedēļ viņa viesojās Zagrebā, Madridē un Romā.

Šonedēļ, trešdien, viņa viesojās Portugālē, kur nākamā EK vadītāja tikās ar diviem iespējamiem komisāra amata kandidātiem – ar bijušo infrastruktūras ministru Pedro Marquesu (tagad Eiropas Parlamenta deputātu) un Portugāles Bankas viceprezidentu Elisū Feireiru (bijušo EP deputātu). "Politico" novērtējumā Portugāle ir pirmā dalībvalsts, kura atsaukusies fon der Leienas aicinājumam izvirzīt komisāra amatam gan vīrieti, gan sievieti. ★

IGAUNIJA

Ceturtais starp Baltijas galvaspilsētām

Eiropā lielākais pasažieru autobusu operators – Vācijas kompānija "FlixBus" – interesējas par reisu nodrošināšanu maršrutā Tallina–Viļņa. Igaunijas Ekonomikas un sakaru ministrijā sabiedriskajai raidorganizācijai ERR apstiprināja, ka nesen "FlixBus" meitasuzņēmums Polijā "FlixBus Polska" vērsies ministrijā ar lūgumu izskaidrot, kā notiek starptautisko autobusu pārvaldījumu licences saņemšanas process. "Runa bija par līniju Tallina–Viļņa. Ministrijas ierēdnis lūgto informāciju sniedza, bet tālāka saziņa nav notikusi," informēja ministrijā. Ja nodoms īstenošies, tad šai maršrutā vācu "FlixBus" brauks līdzās Latvijas pārvaldītājam "Ecolines", igauņu "LuxExpress" un lietuviešu "Eurolines". ★

NĪDERLANDĒ

Par parandžu nēsāšanu vēl nesoda

ROBIN UTRECHT/EPA/SCANPIX FOTO

Sieviete nikābā ar iepirkšanās somu Roterdamā 29. jūlijā.

Kā "LA" vēstīja, Nīderlandē 1. augustā pēc 14 debašu gadiem spēkā stājas parandžu aizliegums. Nīderlandē esot ap 150 sievietes, kas regulāri valkā parandžas. Aizliegums attiecas arī uz seju pilnībā aizsedzošām ķiverēm un balaklavām.

Tiesību sargājošo iestāžu darbinieki tagad var pieprasīt, lai sievietes, kas valkā seju aizsedzošu apģērbus, sejas atsedz. Ja viņas atsakās to darīt, viņām var liegt ieeju sabiedriskās ēkās, kā arī viņas var sodīt ar 150 eiro lielu naudassodu. Pagaidām sodīto nav. "Likums ir nerealizējams," laikrakstam "AD" atzina Sabiedriskā transporta asociācijas runasvīrs Pedro Peters. "Polīcija mums teica, ka pārkāpuma gadījumā viņi neieradīsies uz izsaukumiem vilcienā, autobusā vai metro pusstundas laikā, un tas nozīmē, ka mēs būsim strupceļā. Mēs tāpēc nevaram pārtraukt sniegt pakalpojumus." Savukārt Dānijā, kur šāds aizliegums spēkā jau gadu, 23 sievietes ir sodītas ar 1000 kronu (134 eiro) soda naudu. ★

IVARS BUŠMANIS